

z działalnością gospodarczą prowadzoną przez spółdzielnię. Zarówno w przypadku izb gospodarczych, jak i spółdzielni fundamentalnym czynnikiem warunkującym ich powstanie jest dobrowolność zrzeszenia się przez członków tych podmiotów. Ich aktywność oparta jest na idei samorządności, a działalność przez nie prowadzona skupiona jest na realizacji celów gospodarczych. Art. 11 ust. 1 ustawy o izbach gospodarczych wskazuje, że „izby gospodarcze mogą na zasadzie dobrowolności zrzeszać się w Krajowej Izbie Gospodarczej. W Krajowej Izbie Gospodarczej mogą zrzeszać się również organizacje gospodarcze i społeczne, których przedmiotem działania jest wspieranie rozwoju gospodarczego”.

Treść tego przepisu definiuje zatem organizację gospodarczą przez pryzmat jej zasadniczej sfery działalności, jaką jest wspieranie rozwoju gospodarczego. To zaś sformułowanie implikuje działalność prowadzoną na rzecz nieokreślonej liczby innych podmiotów, zbiorowości, którą mogą stanowić przedsiębiorcy lub grupy społeczne. Zdecydowanie za takowe organizacje gospodarcze można uznać organizacje samorządu zawodowego rzemiosła (cechy, izby rzemieślnicze, Związek Rzemiosła Polskiego). Do ich ustawowych zadań należy m.in. promocja działalności gospodarczej i społeczno-zawodowej rzemiosła oraz udzielanie pomocy rzemieślnikom i innym przedsiębiorcom zrzeszonym w organizacjach samorządu gospodarczego rzemiosła⁸ – co bez wątpliwości należy utożsamiać ze wspieraniem rozwoju gospodarczego, a więc działalnością na rzecz określonej zbiorowości, a nie w celu osiągnięcia zysku przez podmiot prowadzący działalność gospodarczą. W tym miejscu należy nadmienić, że spółdzielnia może zostać członkiem izby gospodarczej oraz izby rzemieślniczej, które stanowią odpowiednio organizację samorządu gospodarczego oraz organizację samorządu gospodarczego rzemiosła.

Podobne zadania na rzecz swoich członków mogą realizować stowarzyszenia⁹ lub europejskie zrępowania interesów gospodarczych¹⁰. Zdecydowanie zatem te właśnie podmioty można określić mianem organizacji gospodarczych w rozumieniu przyjętym w art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz. Analizując treść tego pojęcia, które zostało użyte w przepisach ustawy o izbach gospodarczych, należy ponadto stwierdzić, że nie obejmuje ono swym zakresem przedsiębiorców korporacyjnych, w szczególności spółek handlowych.

Ustawa Prawo o miarach

Drugim obowiązującym aktem prawnym, którego treść może tłumaczyć znaczenie sformułowania „organizacja gospodarcza”, jest ustawa Prawo o miarach¹¹. Jej art. 10c ust. 2 określa skład Rady Metrologii, która działa przy Prezesie Głównego Urzędu Miar. Zgodnie z tym przepisem w skład Rady wchodzi m.in. „5 przedstawicieli ogólnopolskich organizacji gospodarczych lub przedsiębiorców prowadzących badania naukowe w obszarze technologii pomiarowych”.

W treści tego przepisu wyraźnie przeciwstawione sobie zostały pojęcia organizacji gospodarczej oraz przedsiębior-

cy, co prowadzi do wniosku, iż zasadniczo, w kontekście treści przywołanego przepisu nie można ich ze sobą utożsamiać – chyba że organizacja gospodarcza, działająca np. w formie stowarzyszenia, prowadzi dodatkowo działalność gospodarczą. Należy wywieść z tego wniosek, iż spółka handlowa nie może zostać uznana za organizację gospodarczą, ponieważ bezsprzecznie jest ona przedsiębiorcą¹². Co więcej, według przywołanego powyżej przepisu, członkiem Rady Metrologii może być jedynie „ogólnopolska organizacja gospodarcza”, co w przypadku próby rozszerzenia tego pojęcia na spółkę handlową otwierałoby problem z ustaleniem, co w tym kontekście oznaczałoby, że spółka ma charakter ogólnopolski. Jednocześnie trafne zdefiniowanie tego pojęcia nie nastręcza trudności na płaszczyźnie przywołanych wyżej przepisów ustawy o izbach gospodarczych oraz ustawy o rzemiośle, co potwierdza, że to właśnie te podmioty, a nie spółki handlowe, stanowią desygnaty ustawowego pojęcia „organizacja gospodarcza”.

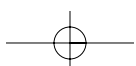
Ustawa o normalizacji

W analogiczny sposób pojęcie organizacji gospodarczej zostało użyte w przepisach ustawy o normalizacji¹³. Przewidują one powołanie Rady Normalizacyjnej działającej przy Polskim Komitecie Normalizacyjnym (art. 18 ust. 1 ustawy o normalizacji), w której skład wchodzi przedstawiciele m.in. ogólnopolskich organizacji gospodarczych, ogólnopolskich organizacji pracodawców, krajowych lub regionalnych organizacji, których celem statutowym jest ochrona interesów konsumentów, oraz ogólnopolskich organizacji zawodowych i naukowo-technicznych (art. 19 ust. 1 ustawy o normalizacji).

Po pierwsze, przywołać należy wyrażoną powyżej wątpliwość co do tego, w jaki sposób miałyby dojść do ustalenia, czy spółka handlowa ma charakter ogólnopolski, jeżeliby przyjąć założenie, że odpowiada ona znaczeniu ustawowego pojęcia „organizacja gospodarcza”. Po drugie, biorąc pod uwagę innych członków Rady Normalizacyjnej, niezasadne byłoby twierdzenie, jakoby wolą ustawodawcy było włączenie do jej składu przedsiębiorców realizujących swe partykularne interesy, takich jak np. spółki handlowe, a nie organizacje zrzeszających przedsiębiorców, zajmujących się wspieraniem ich działalności oraz ich łącznym reprezentowaniem m.in. wobec podmiotów publicznych.

Na pewno do takiego wniosku nie skłania wymienienie w treści przywołanego wyżej przepisu ogólnopolskich organizacji gospodarczych obok ogólnopolskich organizacji pracodawców, organizacji zawodowych, naukowo-technicznych czy konsumenckich.

Racjonalna interpretacja woli ustawodawcy wyrażonej poprzez użycie pojęcia „organizacja gospodarcza” w zestawieniu z towarzyszącymi jej określeniami każe wykluczyć z zakresu tego pojęcia podmioty, które nie reprezentują interesów określonych zbiorowości (środków) społeczno-gospodarczych, a swą działalność koncentrują na osiągnięciu zysku.

Ustawa Kodeks karny wykonawczy

Pomocna w ustaleniu desygnatu pojęcia organizacji gospodarczej może się również okazać treść art. 183 Kodeksu karnego wykonawczego¹⁴, który stanowi: „jeżeli skazany, w związku z wykonywanym przez siebie zawodem lub prowadzeniem określonej działalności gospodarczej, należy do zrzeszenia zawodowego, stowarzyszenia, związku lub cechu albo innej organizacji gospodarczej, sąd zawiadamia je o orzeczeniu zakazu wykonywania zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej”.

Z treści tego przepisu jasno wynika, że pojęcie innej organizacji gospodarczej zostało funkcjonalnie powiązane z takimi organizacjami członkowskimi jak zrzeszenie zawodowe, stowarzyszenie, związek lub cech. Ustawodawca wręcz *explicite* wymienia niektóre z organizacji gospodarczych, które jednak nie stanowią zamkniętej listy podmiotów, o których mowa w tym przepisie. Mogą nimi być także „inne organizacje gospodarcze”, a więc inne niż te wymienione wcześniej, aczkolwiek pełniące podobne do nich funkcje i prowadzące zbliżoną działalność.

Analiza treści tego przepisu ponownie dowodzi, że nie sposób uznać za organizację gospodarczą spółki handlowej czy żadnego innego podmiotu prowadzącego we własnym imieniu działalność gospodarczą. W szczególności np. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością nie prowadzi działalności w żadnej mierze porównywalnej do aktywności zrzeszenia zawodowego, stowarzyszenia, związku lub cechu.

Na marginesie należy zauważyć potencjalnie istotne problemy z jednoznaczną wykładnią treści tego przepisu i wyznaczeniem ram obowiązku poinformowania o orzeczeniu zakazu wykonywania zawodu przez skazanego, gdyby przyjąć, że inną organizacją gospodarczą może być także spółka handlowa. Nie wiadomo bowiem, jaki stosunek prawny pomiędzy skazanym a spółką miałby uzasadniać poinformowanie jej przez sąd o zastosowanym środku karnym: stosunek członkostwa w spółce – a więc pozostawanie przez skazanego jej współnikiem, stosunek organizacyjny – a więc piastowanie funkcji w organie spółki, stosunek pracy, stosunek zlecenia lub jeszcze inny stosunek zobowiązaniowy?

Inne ustawy

Oprócz przedstawionych wyżej przepisów wybranych ustaw także w szeregu innych aktów prawnych można odnaleźć odwołanie do organizacji gospodarczej. W każdym jednak z tych przypadków pojęcie to zdaje się mieć znaczenie dalekie od utożsamiania go z podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą i tym samym pozwalającym na objęcie jego zakresem spółki handlowej. Kontekst użycia pojęcia organizacji gospodarczej w pozostałych przepisach jest podobny do zaprezentowanego we wcześniejszych przykładach i tym samym skłania do tożsamej interpretacji tego pojęcia w treści art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz., która pozostawia spółkę handlową poza nawiasem pojęcia „organizacja gospodarcza”.

I tak, zgodnie z treścią art. 99 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody¹⁵ członków rady parku krajobrazowego lub rady

zespołu parków krajobrazowych powołuje zarząd województwa spośród działających na rzecz ochrony przyrody przedstawicieli nauki, praktyki i organizacji ekologicznych oraz przedstawicieli właściwych miejscowo jednostek samorządu województwa, samorządu gminnego i organizacji gospodarczych.

Wedle art. 61 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹⁶ uczelnia może prowadzić studia we współpracy z organem nadającym uprawnienie do wykonywania zawodu, organem przeprowadzającym postępowanie egzaminacyjne w ramach uzyskiwania uprawnień do wykonywania zawodu, organem samorządu zawodowego, organizacją gospodarczą lub organem rejestrowym.

Na podstawie art. 30 ust. 2 pkt 2 ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym¹⁷ do kompetencji Krajowej Rady Biegłych Rewidentów należy w szczególności reprezentowanie Polskiej Izby Biegłych Rewidentów wobec organów państwowych i samorządowych, instytucji naukowych, organizacji gospodarczych i społecznych oraz międzynarodowych organizacji zawodowych.

Jak stanowi z kolei art. 22 ust. 5d ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁸, marszałek województwa zaprasza do udziału w posiedzeniu wojewódzkiej rady rynku pracy przedstawiciela pracodawców, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego, innej organizacji gospodarczej, stowarzyszenia lub samorządu zawodowego, lub sektorowej rady do spraw kompetencji, właściwych dla opiniowanego zawodu.

Próba zdefiniowania pojęcia innej organizacji gospodarczej

Powyżej przeprowadzona w sposób dogłębny analiza pozwala na podjęcie próby zdefiniowania pojęcia innej organizacji gospodarczej, które użyte zostało w art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz., bazującej na przypadkach jego wykorzystania w treści przepisów zawartych w innych aktach prawnych. Zgodnie bowiem z fundamentalnymi założeniami dla przeprowadzenia procesu wykładni przepisów prawnych należy przyjąć, że racjonalny ustawodawca temu samemu pojęciu przypisuje to samo znaczenie, używając go w różnych aktach prawnych – chyba że odmiennosc w sposobie rozumienia danego pojęcia w danym przypadku została *explicite* zaznaczona, np. poprzez wprowadzenie jego definicji ustawowej. Z taką sytuacją nie mamy jednak do czynienia, próbując zdekodować znaczenie pojęcia „inna organizacja gospodarcza”.

Wobec tego za „inną organizację gospodarczą” należy uznać podmiot dobrowolnie zrzeszający przedsiębiorców, którego zadaniem jest wspieranie działalności członków tej organizacji i ułatwianie im prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności poprzez reprezentowanie ich wspólnych interesów wobec innych podmiotów prowadzących działalność w sferze gospodarczej, społecznej czy publicznej. Prowadzenie działalności gospodarczej nie stanowi zatem ani głównego, ani pomocniczego celu innej organizacji gospodarczej. Definiuje ją prowadzenie działalności zogniskowanej na osiągnięciu korzyści przez określoną zbioro-

wość, które najczęściej nie pozwalają na ich bezpośrednie sklasyfikowanie jako zysku osiąganego przez inną organizację gospodarczą.

W świetle powyższych cech kształtujących pojęcie innej organizacji gospodarczej należy uznać, że mianem tym można objąć takie podmioty jak izby gospodarcze, izby rzemieślnicze czy europejskie zgrupowania interesów gospodarczych. Zdecydowanie nie odpowiadają za to wskazanej charakterystyce spółki handlowe bądź inni przedsiębiorcy korporacyjni.

Inna organizacja gospodarcza a spółka handlowa

W świetle szczegółowo zaprezentowanych argumentów istota działalności organizacji gospodarczej stoi w fundamentalnej opozycji wobec zasadniczego celu działalności przedsiębiorcy, którym jest dążenie do osiągnięcia zysku dla samego siebie¹⁹. Nie jest zatem zasadne utożsamianie ze sobą pojęcia organizacji gospodarczej i przedsiębiorcy, którym w szczególności może być spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, prosta spółka akcyjna czy spółka akcyjna. Chociaż taka kwalifikacja mogłaby wydawać się *prima facie* uzasadniona pozornie prawdziwym twierdzeniem, iż organizacja gospodarcza to podmiot prowadzący działalność gospodarczą, jest ona na wskroś błędna z kilku powodów.

Po pierwsze, organizacja gospodarcza – podobnie do organizacji społecznych, zawodowych czy spółdzielczych – prowadzi działalność w interesie swoich członków oraz osób trzecich tworzących zbiorowość społeczną, a nie w celu osiągnięcia zysku przez samą organizację.

Po drugie, gdyby wolą ustawodawcy było objęcie pojęciem organizacji gospodarczej podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, właściwym działaniem byłoby albo użycie innego zwrotu (np. przedsiębiorca, podmiot gospodarczy), albo zapobieżenie ewentualnym wątpliwościom co do zakresu tego pojęcia poprzez wyraźne jego rozszerzenie na spółki handlowe (np. w wyniku dodania wyrazów „w tym spółki handlowe”). Co znamienne, ustawodawca nie zdecydował się na taki sposób sformułowania treści art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz., lecz dla zdefiniowania zakresu podmiotowego tego fragmentu przepisu posłużył się konstrukcją nazewnictwa podobną do określenia innych podmiotów – organizacji społecznej oraz organizacji spółdzielczej. Z uwagi na jednoczesność wprowadzenia do ustawy Prawo spółdzielcze przepisów, których treść odwołuje się do tych pojęć, należy uznać to za świadome działanie ustawodawcy, mające nadawać wszystkim trzem pojęciom częściowo podobne znaczenie.

Trzecim argumentem przeciwko potencjalnemu uznaniu, że pojęcie organizacji gospodarczej obejmuje również przedsiębiorców, w tym spółki handlowe, jest charakter normy wynikającej z przepisu art. 38 § 1 pr. spółdz. Jak zostało to wskazane powyżej, zasadą wyrażoną w tym przepisie jest swobodne kierowanie działalnością spółdzielni (prowadzenie spraw spółdzielni) przez jej zarząd lub likwidatora, czego źródłem jest treść przepisu art. 48 § 2 pr. spółdz., o ile wyraż-

ny – i jednocześnie wyjątkowy – przepis ustawy nie stanowi inaczej.

Takowym jest właśnie art. 38 § 1 pr. spółdz., którego treść powinna być wykładana w sposób ścisły, nieprowadzący do wykładni rozszerzającej – zgodnie z powszechnie akceptowaną dyrektywą interpretacyjną *exceptiones non sunt extendendae*. Stosując jej treść, w analizowanym przypadku należałoby stwierdzić, że szerokie kompetencje decyzyjne zarządu spółdzielni w zakresie zarządzania prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą, a także likwidatora spółdzielni w zakresie dotyczącym czynności likwidacyjnych spółdzielni powinny podlegać ograniczeniu wyłącznie w enumeratywnie wyliczonych przypadkach, których zakres powinien być interpretowany nie szerzej niż w taki sposób, który wynika z jednoznacznego brzmienia przepisów oraz niebudzącego wątpliwości zakresu użytych w nich pojęć.

Wykładnia rozszerzająca ze względu na zakres stosowania normy polega na szerszym zakresie zastosowania zinterpretowanej normy w stosunku do zakresu, który ma bez uwzględniania tejże wykładni (Wróblewski, 1965, s. 112). Rozszerzenie zakresu stosowania normy nie może zatem być uzasadniane względami pozajęzykowymi, np. domniemaną wolą ustawodawcy czy też celem, jaki – wedle zakładanych preferencji ustawodawcy – norma miałaby realizować. Gdyby zaś normodawca chciał szerzej określić wyjątki od ustalonej przez siebie zasady, to uczyniłby to *explicite*, natomiast domniemywać takiej woli nie można (Wróblewski, 1965, s. 128).

Rozdziwiek pomiędzy desygnatami pojęć „organizacja gospodarcza” a „spółka z ograniczoną odpowiedzialnością” czy „spółka akcyjna” jest już *prima facie* wyraźny, a dodatkowe argumenty zaprezentowane powyżej powodują, że nie sposób tych określić ze sobą utożsamiać bądź w racjonalnie uzasadniony sposób twierdzić, że to drugie zawiera się w pierwszym z nich. Dokonywana w tym kierunku wykładnia norm prawnych prowadziłaby do rezultatów *contra legem*. Ani bowiem siatka pojęciowa języka prawnego, który jest stosowany przez ustawodawcę, ani współcześnie używany język prawniczy czy nawet język potoczny nie określają spółki handlowej mianem organizacji gospodarczej, lecz przedsiębiorcy bądź przedsiębiorstwa, podmiotu gospodarczego lub podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą.

Ponadto nie ma jakichkolwiek racjonalnych podstaw do przyjęcia, że wolą ustawodawcy było zdefiniowanie zakresu pojęcia organizacji gospodarczej, które zostało użyte w treści przepisu art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz., w sposób odmienny od znaczenia wynikającego z kontekstu jego użycia w treści innych przepisów prawa – a więc obejmujący również spółki kapitałowe, a potencjalnie również i inne spółki handlowe lub podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Gdyby tak rzeczywiście było, właściwym i racjonalnym działaniem ustawodawcy byłoby posłużenie się w treści przepisu art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz. innym określeniem bądź też wyraźne odmienne jego zdefiniowanie poprzez rozszerzenie zakresu tego pojęcia także na inne podmioty.

W orzecznictwie próbowano odnieść się do pojęcia innej organizacji gospodarczej, które występuje w treści przepisu

art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz. Nie sposób jednak wyciągnąć wniosków dotyczących uznania spółki handlowej za inną organizację gospodarczą, o której mowa w tym przepisie na podstawie treści uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z 14.09.2007 r., III CZP 31/07²⁰.

Po pierwsze, należy zauważyć, że wydając tę uchwałę, Sąd Najwyższy odpowiadał jedynie na zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z 29.11.2006 r., V CSK 283/06: „Czy w razie zawarcia przez zarząd spółdzielni umowy bez wymaganej do jej ważności uchwały walnego zgromadzenia lub rady nadzorczej ma zastosowanie art. 103 § 1 i 2 Kodeksu cywilnego?”. Nie poddano zatem analizie ani stanu faktycznego będącego podstawą zagadnienia prawnego przekazanego do analizy, ani też nie dokonywano wykładni treści art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz., w szczególności nie podjęto próby zdefiniowania pojęcia innej organizacji gospodarczej.

Po drugie, podkreślenia wymaga, że w stanie faktycznym sprawy, która stała się podstawą wydania przez Sąd Najwyższy uchwały III CZP 31/07, banki spółdzielcze przystąpiły do banku zrzeszającego na podstawie umowy zrzeszenia, o której mowa w art. 16 ust. 1 ustawy z 7.12.2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających²¹. Zgodnie zaś z przepisem art. 19 ust. 2 tej ustawy, bank zrzeszający m.in.:

- a) prowadzi rachunki bieżące zrzeszonych banków spółdzielczych, na których zrzeszone banki spółdzielcze utrzymują rezerwy obowiązkowe oraz przeprowadzają za ich pośrednictwem rozliczenia pieniężne tych banków,
- b) nalicza i utrzymuje rezerwę obowiązkową zrzeszonych banków spółdzielczych na rachunku w Narodowym Banku Polskim,
- c) prowadzi wyodrębniony rachunek, na którym deponowane są aktywa banków spółdzielczych, stanowiące pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych,
- d) wypełnia za zrzeszone z nim banki spółdzielcze obowiązki informacyjne wobec Narodowego Banku Polskiego oraz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego,
- e) kontroluje zgodność działalności zrzeszonych banków spółdzielczych z postanowieniami umowy zrzeszenia, przepisami prawa i statutami,
- f) reprezentuje zrzeszone banki spółdzielcze w stosunkach zewnętrznych w sprawach wynikających z umowy zrzeszenia.

Powyższe prowadzi do wniosku, że w stanie faktycznym stanowiącym podstawę wydania przez Sąd Najwyższy rzecznej uchwały banki spółdzielcze przystępowały do banku zrzeszającego, który uznany został za inną organizację gospodarczą z uwagi na jego rolę w stosunku do banków spółdzielczych, które zawarły umowę zrzeszenia. Zadaniem banku zrzeszającego jest przede wszystkim reprezentowanie zrzeszonych banków spółdzielczych wobec osób trzecich, a także wykonywanie czynności umożliwiających prowadzenie działalności bankowej przez zrzeszone banki spółdzielcze. W tym stanie rzeczy należy uznać, że bank zrzeszający posiada te cechy charakterystyczne innej organizacji gospodarczej, które zostały przedstawione powyżej w niniejszym opracowaniu.

Zakres znaczeniowy pojęć przystępowania do innych organizacji gospodarczych i występowania z innych organizacji gospodarczych przez spółdzielnię

Stosunek członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

Istotne dla analizowanego zagadnienia, którym jest zakres ograniczenia swobody zarządu lub likwidatora spółdzielni w prowadzeniu jej spraw, jest dodatkowo określenie, na czym polegać miałyby czynności przystępowania spółdzielni do innych organizacji gospodarczych i występowania z nich, o których mowa w art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz. Choć dalsze rozważania będą prowadzone na tle potencjalnego przystąpienia przez spółdzielnię do spółki z o.o. lub wystąpienia przez spółdzielnię z takiej spółki, są one aktualne również w odniesieniu do innych spółek kapitałowych.

Pojęcie „przystąpienia do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością” należałoby wiązać z czynnością prawną, wskutek dokonania której spółdzielnia stałaby się współnikiem takiej spółki²². Nabycie członkostwa w spółce z o.o. przez współnika może nastąpić w sposób konstytutywny w drodze objęcia co najmniej jednego udziału (lub części ułamkowej udziału) spółki, zarówno przy jej zawiązywaniu, jak i podwyższeniu wysokości kapitału zakładowego poprzez utworzenie nowych udziałów. Z kolei translatywne nabycie członkostwa w spółce z o.o. przez spółdzielnię będzie polegało na zawarciu przez nią umowy, w wykonaniu której spółdzielnia przysługiwał będzie co najmniej jeden udział (lub część ułamkowa udziału) spółki (Herbet, 2015, s. 424, nb. 51). Umową taką może być na przykład umowa sprzedaży, darowizny lub zamiany. Wraz z przystąpieniem przez spółdzielnię do spółki z o.o. jako jej współnik spółdzielnia staje się podmiotem praw i obowiązków związanych z posiadanym udziałem lub udziałami w spółce i pozostaje nim tak długo, jak długo zachowuje co najmniej jeden udział w spółce z o.o.

Analogicznie należałoby określić pojęcie „wystąpienia ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością” jako czynności prawnej, w wyniku dokonania której spółdzielnia utraciłaby status współnika w spółce²³. Dojdzie do tego, gdy spółdzielnia utraci wszystkie posiadane przez siebie wcześniej udziały (lub części ułamkowe udziału) w spółce, np. w wyniku wykonania umowy sprzedaży, darowizny, zamiany, a także umorzenia dobrowolnego udziału lub udziałów. Jednoznacznie wypowiada się na ten temat A. Herbet, który słusznie wskazuje, że „utrata statusu współnika, tj. ustanie stosunku członkostwa w spółce z o.o. w odniesieniu do określonej osoby, może być skutkiem (...) zbycia wszystkich udziałów (całego udziału) przez dotychczasowego współnika” (Herbet, 2015, s. 424, nb. 51). Zmiana poziomu zaangażowania kapitałowego spółdzielni w spółce z o.o., skutkująca zmniejszeniem liczby przysługujących spółdzielni udziałów, nie powoduje utraty statusu współnika spółki ani nie skutkuje wystąpieniem przez spółdzielnię ze spółki. Dystynkcja pomiędzy oceną prawną tych zdarzeń – zbyciem wszystkich a zbyciem

części, nawet znacznej, posiadanych udziałów – w kontekście wystąpienia wspólnika ze spółki z o.o. jest wyraźna i nie pozwala na ich utożsamianie.

Stosunek członkostwa w spółce z o.o., który zawiązuje się pomiędzy spółką a jej wspólnikiem w wyniku objęcia bądź nabycia co najmniej jednego udziału, trwa bowiem przez cały czas, w którym wspólnik zachowuje swój status wobec spółki – a więc dopóty, dopóki posiada co najmniej jeden udział (lub część ułamkową udziału) w spółce²⁴. Innymi słowy, spółdzielnia przystępuje do spółki z o.o. jako jej wspólnik z chwilą objęcia (nabycia) pierwszego udziału i pozostaje wspólnikiem niezależnie od liczby posiadanych udziałów, które wraz z upływem czasu spółdzielnia może nabywać (obejmować) lub zbywać (wyrażać zgodę na umorzenie dobrowolne), zachowując przez cały czas co najmniej jeden udział. Spółdzielnia wystąpi ze spółki z o.o. dopiero wtedy, gdy utraci status wspólnika – a więc wówczas, gdy wskutek czynności prawnej spółdzielnia przestanie być podmiotem, któremu przysługiwałby co najmniej jeden udział w spółce z o.o.²⁵

W konsekwencji zatem należy uznać, że – o ile przyjmiemy na potrzeby niniejszego wyводу, iż organizacja gospodarcza, o której mowa w treści art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz., to również spółka z o.o. – ustawowy wymóg uzyskania przez zarząd spółdzielni zgody walnego zgromadzenia spółdzielni na przystąpienie do takiej spółki istniałby, gdyby spółdzielnia miała dokonać czynności prawnej, w wyniku której dokonałaby nabycia (objęcia) pierwszego udziału w spółce z o.o., nie posiadając dotychczas żadnego. Z kolei wynikający z treści art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz. ustawowy wymóg uzyskania przez zarząd spółdzielni zgody walnego zgromadzenia spółdzielni na wystąpienie ze spółki z o.o. istniałby jedynie wówczas, gdyby spółdzielnia zamierzała dokonać czynności prawnej, w wyniku której utraciłaby wszystkie posiadane wcześniej udziały w spółce.

Zbywanie udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością bez utraty członkostwa w spółce

Czynności prawne, których skutkiem będzie zarówno zwiększenie większej od zera liczby posiadanych udziałów w spółce, jak i zmniejszenie do liczby większej od zera posiadanych udziałów w spółce nie skutkują przystąpieniem ani wystąpieniem przez spółdzielnię ze spółki z o.o., a tym samym nie stanowią czynności, o których mowa w art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz. Odmiennej, rozszerzającej interpretacji treści normy wynikającej z tego przepisu sprzeciwia się również jego wyjątkowy charakter, który został zaakcentowany we wcześniejszych fragmentach niniejszego opracowania.

Trzeba ponadto zauważyć, że udziały w spółce z o.o., niezależnie od kreowania stosunku członkostwa pomiędzy wspólnikiem a spółką, stanowią również prawa majątkowe stanowiące mienie (majątek) wspólnika. Zarządzanie majątkiem spółdzielni co do zasady należy samodzielnie do jej zarządu (art. 48 § 2 pr. spółdz.), natomiast w trakcie likwidacji zarządzanie majątkiem spółdzielni w zasadzie polega na dokonywaniu przez jej likwidatora czynności likwidacyj-

nych skutkujących w istocie spieniężeniem składników majątkowych spółdzielni.

Jedynie w kilku przypadkach dotyczących zarządzania majątkiem spółdzielni jej zarząd albo likwidator musi uzyskać zgodę walnego zgromadzenia (art. 38 § 1 pkt 5 pr. spółdz.) albo rady nadzorczej (art. 46 § 1 pkt 3 pr. spółdz.). W przypadku czynności wymagających uzyskania zgody walnego zgromadzenia jest nimi wyłącznie zbycie nieruchomości, zbycie zakładu lub innej wyodrębnionej jednostki organizacyjnej spółdzielni. Czynność prawna, której skutkiem jest zbycie przez spółdzielnię praw udziałowych (udziałów) w spółce z o.o., nie stanowi wobec tego czynności, na dokonanie której zarząd spółdzielni musiałby uzyskać zgodę innego organu spółdzielni. Przepisy ustawy Prawo spółdzielcze wyrażają zasadę autonomii w dokonywaniu czynności odnoszących się do majątku spółdzielni przez jej zarząd, natomiast czynność sprzedaży udziałów w spółce z o.o. nie została objęta wyjątkowymi rozwiązaniami kontroli wewnętrznej spółdzielczej wynikającymi z treści art. 38 § 1 albo art. 46 § 1 pr. spółdz.

Podsumowanie

Zawarcie przez spółdzielnię umowy sprzedaży udziałów lub akcji w spółce kapitałowej nie stanowi czynności, do dokonania której wymagane jest podjęcie uchwały przez walne zgromadzenie spółdzielni na podstawie art. 38 § 1 pkt 6 ustawy Prawo spółdzielcze. Spółka z o.o., prosta spółka akcyjna ani spółka akcyjna nie stanowią innej organizacji gospodarczej, o której mowa w treści tego przepisu. Wniosek ten potwierdza szereg argumentów wynikających z wykładni art. 38 § 1 pkt 6 ustawy Prawo spółdzielcze.

Przed wszystkim należy stwierdzić, że wobec braku definicji legalnej pojęcia „organizacja gospodarcza”, użycie tego pojęcia w innych aktach prawnych jednoznacznie wskazuje, iż obejmuje ono podmioty zrzeszające przedsiębiorców, a ich podstawowym zadaniem jest reprezentowanie wspólnych interesów członków takich organizacji wobec osób trzecich. Takiego celu działalności nie mają przedsiębiorcy, w tym spółki kapitałowe.

Na sposób wykładni treści art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz. wpływa również jej wyjątkowy charakter. Uniemożliwia on dokonywanie wykładni jej treści w sposób, który próbowałby prowadzić do poszerzenia zakresu przypadków wymagających zgody walnego zgromadzenia spółdzielni poza te, które w jednoznaczny sposób wynikają z treści tego przepisu.

Dodatkowo należy zauważyć, że przepis art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz. mógłby mieć zastosowanie jedynie w przypadku przystąpienia spółdzielni do innej organizacji gospodarczej lub wystąpienia z niej spółdzielni. Hipotetycznie zakładając uznanie za takową spółki kapitałowej, wystąpienie spółdzielni np. ze spółki z o.o., skutkujące utratą członkostwa w spółce, nastąpiłoby jedynie wówczas, gdyby wskutek dokonania czynności prawnej spółdzielni przestałby przysługiwać jakiegokolwiek udział w spółce z o.o. Zbycie przez spółdzielnię jedynie części – nawet znacznej – posiadanych

przez tę spółkę praw udziałowych w spółce kapitałowej stanowi czynność, w której decyzję samodzielnie podejmuje zarząd (likwidator) spółdzielni, a więc nie jest to czynność objęta hipotezą normy wynikającej z art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz.

Aktualna treść analizowanego przepisu nie jest klarowna i nastrocza problemów z jego szybko i jednoznacznie interpretacją. Trudno zrozumieć intencje ustawodawcy w zakre-

sie powierzenia walnemu zgromadzeniu spółdzielni wspólkompetencji do decydowania o zbyciu lub nabyciu udziałów lub akcji w spółkach kapitałowych. Gdyby wolą ustawodawcy było poddanie tej czynności kontroli najwyższego organu spółdzielni, w imię zapewnienia jednoznaczności normy wymagałoby to zmiany aktualnej treści wspomnianego powyżej przepisu ustawy Prawo spółdzielcze.

Przypisy/Notes

- ¹ Ustawa z 16.09.1982 r. Prawo spółdzielcze (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 593), dalej jako pr. spółdz.
- ² Uwagi wyrażone w niniejszym opracowaniu można również odnosić do sprzedaży przez spółdzielnię lub nabycia akcji w spółce komandytowo-akcyjnej.
- ³ Ustawa z 23.04.1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1610).
- ⁴ Ustawa z 15.09.2000 r. Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 18).
- ⁵ Należy podkreślić, że we wskazanych przepisach ustawy Prawo spółdzielcze pojęcia organizacji gospodarczej, organizacji społecznej oraz organizacji spółdzielczej zostały wprowadzone w tym samym czasie na podstawie art. 1 ustawy z 7.07.1994 r. o zmianie ustawy – Prawo spółdzielcze oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 1994 r., nr 90, poz. 419). Wobec tego tym bardziej uzasadnione jest domniemanie intencjonalnego i znaczącego użycia przez ustawodawcę wyrażenia „organizacja”, które determinuje wspólne cechy charakteryzujące działalność prowadzoną przez te podmioty, oraz zróżnicowania ich wyłącznie z uwagi na odmienne płaszczyzny realizowanych przez nie celów.
- ⁶ „Organizacja – grupa osób działająca razem dla osiągnięcia wspólnych celów” – *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pl/organizacja> (dostęp: 16.07.2024).
- ⁷ Ustawa z 30.05.1989 r. o izbach gospodarczych (t.j. Dz.U. z 2019, poz. 579).
- ⁸ Art. 7 ust. 5 ustawy z 22.03.1989 r. o rzemiośle (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 2159).
- ⁹ Art. 1 ust. 2 oraz art. 2 ust. 1 ustawy z 7.04.1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 2261).
- ¹⁰ Art. 3 ust. 1 Rozporządzenia Rady (EWG) nr 2137/85 z 25.07.1985 r. w sprawie europejskiego ugrupowania interesów gospodarczych (EUIG) (Dz. Urz. UE L nr 199, s. 1).
- ¹¹ Ustawa z 11.05.2001 r. Prawo o miarach (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2063).
- ¹² Wyjąwszy rzadkie w praktyce przypadki utworzenia spółki handlowej w innym celu prawnie dopuszczalnym niż prowadzenie we własnym imieniu działalności gospodarczej, co wynika z treści art. 151 § 1 oraz art. 3001 § 1 Kodeksu spółek handlowych.
- ¹³ Ustawa z 12.09.2002 r. o normalizacji (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1483).
- ¹⁴ Ustawa z 6.06.1997 r. Kodeks karny wykonawczy (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 706).
- ¹⁵ Ustawa z 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1336).
- ¹⁶ Ustawa z 20.07.2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 742).
- ¹⁷ Ustawa z 11.05.2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1035).
- ¹⁸ Ustawa z 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 475).
- ¹⁹ Art. 3 ustawy z 6.03.2018 r. Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 236): „Działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły”.
- ²⁰ Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 4.09.2007 r., III CZP 31/07, „Biuletyn Sądu Najwyższego” 2007, nr 9.
- ²¹ Ustawa z 7.12.2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających – według stanu prawnego na dzień podjęcia uchwały Sądu Najwyższego z 14.09.2007 r., III CZP 31/07 (Dz.U. z 2000 r. nr 119, poz. 1252 z późn. zm.).
- ²² W kontekście treści przepisu art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz. poza zakresem analizy pozostaje przystąpienie do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wskutek zdarzenia prawnego, np. spadkobrania lub połączenia spółdzielni.
- ²³ W kontekście treści przepisu art. 38 § 1 pkt 6 pr. spółdz. poza zakresem analizy pozostaje wystąpienie ze spółki z o.o. wskutek zdarzenia prawnego, np. wyroku sądu o rozwiązaniu spółki, przejęcia udziałów w wyniku wyłączenia wspólnika wyrokiem sądu, umorzenia przymusowego udziału lub udziałów czy wystąpienia przyczyny rozwiązania spółki określonej w art. 270 Kodeksu spółek handlowych.
- ²⁴ Akcentują to m.in.: P. Zdanikowski (2011, s. 62), K. Kopaczyńska-Pieczniak (2002, s. 66) i A. Kondracka, (1999, s. 157).
- ²⁵ Potwierdzeniem takiego stanowiska mogą być słowa P. Zdanikowskiego, który analizuje sytuację odwrotną, w której liczba udziałów posiadanych przez dotychczasowego wspólnika w spółce ulega zwiększeniu wskutek dokonania czynności prawnej: „Z drugiej strony, nabycie (objęcie) udziałów nie zawsze skutkuje powstaniem stosunku członkostwa. Nie dzieje się tak w przypadku dokonania tego przez osobę, która już jest wspólnikiem spółki – w tym zakresie zmiana polega jedynie na zwiększeniu zakresu uprawnień wspólnika” (Zdanikowski, 2011, s. 62). To stwierdzenie *mutatis mutandis* odnieść można do sytuacji, w której w wyniku dokonania czynności prawnej liczba posiadanych przez wspólnika udziałów ulega zmniejszeniu, nadal jednak pozostając większą od zera – wówczas również nie dochodzi do utraty członkostwa przez wspólnika i wystąpienia ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Bibliografia/References

- Herbet, A. (2015). W: S. Sołtysiński (red.), *Prawo spółek kapitałowych. System Prawa Prywatnego*. Tom 17A. (wyd. 2). C.H.Beck.
- Kondracka, A. (1999). *Charakter prawny akcji*. Temida 2.
- Kopaczyńska-Pieczniak, K. (2002). *Ustanie członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*. Zakamycze.
- Wróblewski, J. (1965). Interpretatio extensiva. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 27(1).
- Zbiegień-Turzańska, A. (2024). W: K. Osajda (red. serii), & B. Lackoroński (red. tomu), *Prawo spółdzielcze. Komentarz* (wyd. 7), C.H.Beck.
- Zdanikowski, P. (2011). *Prawo udziałowe w spółce z o.o.* Difin.
- Zieliński, M. (2012). *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*. LexisNexis.

Dr hab. Bartłomiej Gliniecki, prof. UG

Doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Gdańskiego, autor ponad 50 publikacji w językach polskim i angielskim z zakresu prawa cywilnego i handlowego, w tym monografii: *Umowa deweloperska. Konstrukcja prawna i zabezpieczenie wzajemnych roszczeń stron* (2012) oraz *Mieszkaniowy rachunek powierniczy. Analiza cywilnoprawna* (2018), a także komentarzy do Kodeksu cywilnego, ustawy o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego, ustawy o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz Deweloperskim Funduszu Gwarancyjnym.

Dr hab. Bartłomiej Gliniecki, prof. UG

Professor at the University of Gdańsk, author of more than 50 papers on civil law and commercial law published in Polish and English, including monographs: *Umowa deweloperska. Konstrukcja prawna i zabezpieczenie wzajemnych roszczeń stron* (2012), *Mieszkaniowy rachunek powierniczy. Analiza cywilnoprawna* (2018), as well as articles *Mandatory and default rules in Polish company law and Report on corporate governance in State-owned enterprises - the Polish perspective*.

NOWOŚĆ

Wojciech Czakon
**JAK POWSTAJĄ WIELKIE STRATEGIE?
I DLACZEGO NIE WSZYSTKIE
MUSZĄ BYĆ WIELKIE**

Książka, którą oddajemy do rąk Czytelników, dostarcza aktualnej, sprawdzonej, użytecznej wiedzy o strategii biznesu. Zamiast wikać czytelnika w szczegóły, zamiast rozbudzać wątpliwości, oferuje mapę dostępnej wiedzy, wyposaża w orientację w problematyce i ułatwia zrozumienie istoty rzeczy. Powstała w odpowiedzi na pytania zadawane przez menedżerów uczestników studiów MBA. Opiera się na światowej literaturze zarządzania strategicznego, która wprowadziła kluczowe pojęcia, badała ich użyteczność dla firm, krytycznie oceniała istniejącą wiedzę oraz dokonywała rzetelnego przeglądu wiedzy akademickiej o strategii.

Książka ma pełnić rolę podręcznika, dlatego zawiera liczne przykłady – zarówno bardziej rozbudowane, jak też ilustracyjne, ułatwiające zrozumienie treści. Na koniec każdego rozdziału autor przedstawia w punktach najważniejsze ustalenia. Dla łatwości odbioru układ części podporządkowano sekwencji: zrozumieć sytuację strategiczną – dokonać wyboru strategii – wybrać zachowania strategiczne – wdrożyć strategię. W idealnych warunkach strateg powinien procedować według takiej sekwencji. Idealne warunki występują jednak rzadko, zdarza się więc, że improwizacja zastępuje szczegółowe planowanie, a decyzje strategiczne są oparte bardziej na wyczuciu menedżera niż na drobiazgowych analizach. Dobrze jednak znać wymogi profesjonalnego zarządzania strategicznego, nawet jeśli nie zawsze mamy komfort sekwencji planowanie–działanie.

Więcej informacji na stronie www.pwe.com.pl

Dr Igor B. Nestoruk

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ORCID: 0000-0001-6285-2776

e-mail: nestoruk@amu.edu.pl

Zwalczanie nieuczciwej konkurencji a udostępnianie informacji gospodarczych i wymiana danych gospodarczych – ocena aktualnej konstrukcji normatywnej

Acts of unfair competition within the statutory regime of disclosure
of business information and exchange of economic data –
comments on the current regulatory structure

Streszczenie

Główny przedmiot rozważań publikacji stanowi art. 17f ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – centralnej dla polskiego prawa regulacji w zakresie przeciwdziałania oraz zwalczania nieuczciwego współzawodnictwa rynkowego. Przepis ten formułuje nowy typ czynu nieuczciwej konkurencji wprowadzony do wymienionej ustawy w 2017 r. w ramach przepisów służących ułatwieniu dochodzenia wierzytelności. Celem publikacji jest jego analiza z uwzględnieniem jego szczególnego otoczenia regulacyjnego wykreowanego przez przepisy ustawy z 9.04.2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych. Koncentruje się ona na ocenie wzajemnej relacji obu ustaw z jednej strony, a z drugiej na badaniu samej konstrukcji czynu nieuczciwej konkurencji w obrębie wymienionej ustawy z 1993 r. Z perspektywy teoretycznoprawnej kształt obecnej regulacji skłania do postawienia pytań dotyczących kierunku rozwoju polskiego prawa w omawianym obszarze, w tym także odnoszących się do spójności działań legislacyjnych polegających na wprowadzaniu kolejnych typów czynów nieuczciwej konkurencji.

Słowa kluczowe: informacje gospodarcze, wiarygodność płatnicza, nieuczciwa konkurencja, odpowiedzialność cywilna

JEL: K15, K29

Abstract

The main subject of the paper is Article 17f of the Act of 16 April 1993 on Combating Unfair Competition – a central regulation for Polish law in terms of preventing and combating unfair competition. This provision formulates a new type of act of unfair competition introduced to the above-mentioned Act in 2017 as part of the legislative agenda aimed at facilitating debt recovery. The purpose of the publication is to analyse Article 17f taking into account its specific regulatory environment created by the provisions of the Act of 9 April 2010 on sharing business information and exchange of business data. The paper focuses on the assessment of the mutual relation of the two Acts on the one hand, and on the other hand on the examination of the very construction of Article 17f within the normative structure of the Act of 1993. From the theoretical perspective this new regulation raises questions concerning the tendencies affecting the development of Polish law in the discussed area, including the consistency of legislative actions as exemplified by the introduction of successive types of acts of unfair competition.

Keywords: business information, payment reliability, unfair competition, civil liability

Wprowadzenie

Uchwycenie tendencji towarzyszących rozwojowi prawnych narzędzi przeciwdziałania i zwalczania nieuczciwej konkurencji w Polsce wymaga uważnego prześledzenia ko-

lejších zmian wprowadzanych w treści zasadniczej regulacji prawnej w tym obszarze – ustawie z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji¹. Nowelizacje u.z.n.k. mają wprowadzić zróżnicowany charakter, nie jest zatem możliwe sprowadzenie ich do jednego mianownika. Jednym z kierun-

ków, który wydaje się tutaj szczególnie widoczny, a na który zwrócono uwagę w niniejszych rozważaniach, jest rozbudowa kluczowej dla zakresu stosowania u.z.n.k. grupy przepisów ujętych w rozdziale 2 u.z.n.k. zatytułowanym „Czyny nieuczciwej konkurencji”. Składają się nań aktualnie art. 5–17g u.z.n.k. Tym samym stanowi on najbardziej rozbudowaną część tego stosunkowo niewielkiego aktu prawnego.

Pomimo pojemności tego rozdziału nie trudno dostrzec, że przybiera on zasadniczo jednolitą formę katalogu (zbioru) przepisów każdorazowo określających w sposób pozytywny, jakie zachowanie „czynem nieuczciwej konkurencji jest”, względnie w sposób negatywny, jakie zachowanie owego czynu „nie stanowi”. W tym obejmującym aktualnie ponad dwadzieścia typów zachowań przedsiębiorców katalogu precyzuje się każdy z nich, wskazując na jego charakterystyczne przesłanki. W efekcie na rozdział 2 u.z.n.k. składa się mozaika pojedynczych, odrębnych, choć częstokroć wzajemnie powiązanych, stypizowanych (nazwanych) czynów nieuczciwej konkurencji, jak zwykle się je w sposób zbiorczy określać w literaturze (Zdyb, 2016, pkt 43; Szwaja & Jasińska, 2019, art. 3, nb. 5).

W 2017 r. doszło do jednej z kilku dokonanych na przestrzeni minionych lat nowelizacji przepisów rozdziału 2 u.z.n.k. (Nestoruk, 2018, s. 459). W efekcie przyjęcia ustawy z 7.04.2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności² do rozdziału 2 u.z.n.k. wprowadzono nowy przepis, po art. 17e dodając art. 17f u.z.n.k. To ten ostatni przepis w szczególnym otoczeniu regulacyjnym wykreowanym przez u.u.d.w. stanowi główny przedmiot rozważań w tym miejscu. Ich zasadnicze wątki wyznacza analiza charakteru u.z.n.k. jako przestrzeni regulacyjnej dla przepisów powiązanych z dochodzeniem wierzytelności w ujęciu prawa prywatnego. Na tym tle sformułowano krytyczne uwagi dotyczące kształtu normatywnego nowego czynu nieuczciwej konkurencji zarówno w obrębie samej u.z.n.k., jak i przepisów ustawy, do której bezpośrednio odsyła art. 17f u.z.n.k. Przyjęta w publikacji głównie dogmatyczna perspektywa pozwala na sformułowanie kilku wniosków tak *de lege lata*, jak i *de lege ferenda*, odnoszących się do omawianych przepisów.

Dochodzenie wierzytelności a nieuczciwa konkurencja

Podstawowym celem u.u.d.w., jaki zresztą wskazano wprost w projekcie tej ustawy (Sejm RP, 2016, s. 4), ma być „wzmocnienie praw i gwarancji dla wierzycieli, w szczególności będących przedsiębiorcami z sektora MŚP”. Jednocześnie przedmiotem tej regulacji, który w formie związanej wyraża przeciwieństwo tytułu ustawy, jest ułatwienie dochodzenia wierzytelności. Już na tle obu tych elementów wyraźne staje się powiązanie tej regulacji z obrotem gospodarczym w szczególnym jego wymiarze (prawnym), jakim są stosunki zobowiązaniowe (transakcyjne). Co więcej, w przypadku u.u.d.w. chodzi przede wszystkim o wierzytelności powiązane z należnymi od dłużników świadczeniami pieniężnymi

(obowiązek zapłaty). Poszukując ogólnego *iunctim* między u.u.d.w. a u.z.n.k., w ślad za brzmieniem art. 1 u.z.n.k. wypada przypomnieć, iż celem u.z.n.k. jest z kolei „zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji w działalności gospodarczej”. Warto zatem podjąć próbę ustalenia, jak zjawisko nieuczciwej konkurencji w rozumieniu, które przypisuje mu u.z.n.k., ma się do kwestii dochodzenia wierzytelności, w szczególności wierzytelności pieniężnych.

Nie ulega wątpliwości, iż ustalenie obowiązku zapłaty czy dochodzenie należności pieniężnych będących rezultatem umownego zobowiązania tego typu stanowi w obrocie prawnym odnoszącym się do uczestników obrotu gospodarczego element typowy, powszechny, wręcz definiujący w przypadku ogromnej większości transakcji rynkowych w gospodarce towarowo-pieniężnej. Zachowania określane w tym kontekście jako nieuczciwe w potocznym rozumieniu mogą dotyczyć tak dłużnika, jak i wierzyciela w najróżniejszych konfiguracjach. Na tle regulacyjnym w relacji stron stosunku zobowiązaniowego (wierzyciel–dłużnik) formuła „nieuczciwości” pojawia się bardzo wyraźnie choćby w kontekście tzw. niedozwolonych postanowień umownych, gdzie w art. 385¹ § 1 k.c. kryje się pod przesłanką „sprzeczności z dobrymi obyczajami”. Tyle, że w tym kontekście chodzi o nieuczciwość wynikającą z treści stosunku zobowiązaniowego, a nie relacji konkurencyjnej (nawet szeroko rozumianej) między podmiotami działającymi na rynku. Jednocześnie należy podkreślić, że dla zastosowania u.z.n.k. nie jest konieczne, by strony konkretnego sporu były wobec siebie konkurentami. Aczkolwiek przy ewentualnej rezygnacji z ustalania stosunku konkurencji warto mieć na uwadze słusznie sygnalizowane w doktrynie ryzyko zacierania się różnicy „między reżimem odpowiedzialności deliktowej na podstawie kc a odpowiedzialnością na podstawie uznk” (Gadek, 2003, s. 124). Wydaje się ono zasługiwać na szczególne uwzględnienie w odniesieniu do art. 17f u.z.n.k.

Poszukując na gruncie u.z.n.k. przepisów, które wskazywałyby na pokrewieństwo z regulacją stosunków umownych, należałoby przypomnieć, że koncepcja czynu nieuczciwej konkurencji historycznie wywodzi się zasadniczo z prawa szeroko rozumianych stosunków obligacyjnych. Konkretnie ukształtowała się ona w XIX w. i wywodzi się z reżimu odpowiedzialności deliktowej.

W przypadku Niemiec proces ten w pierwszej fazie oznaczał wyjście poza ramy prawa cywilnego skodyfikowanego w BGB (*Bürgerliches Gesetzbuch*), który to kodeks uznano za niedostateczny dla stworzenia normatywnego antidotum na zjawisko nieuczciwej konkurencji (Stechow, 2001, s. 304). Owo „wyjście” poza BGB przejawiało się m.in. przyjęciem kolejnych ustawowych regulacji w 1896 r., a następnie 1909 r. i ostatnio w 2004 r., spośród których szczególnie UWG (*Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb*) z 1909 r. okazała się sukcesem, zważywszy na blisko stuletni okres jej obowiązywania (Dolata, 2011, s. 113; Henning-Bodewig & Boesche, 2013, s. 232). Zapoczątkowało to rozwój odrębnych koncepcji na gruncie prawa prywatnego, określanych często zbiorczo jako prawo quasi-deliktowe (*Sonderdeliktsrecht*), co w kontekście poszczególnych krajowych regulacji służących zwalczaniu nieuczciwej konkurencji przybrało formę klauzul generalnych, jak choćby ta z art. 3 ust. 1 u.z.n.k.